

Útraty exrotulace, jelikož náležejí k výlohám nutným, musí nahradit strana ve sporu podlejší zároveň s ostatními výlohami procesními (roz. ze dne 5. června 1889 č. 6404, časop. »Ger. Halle« r. 1889 č. 39), leč že by byla již před exrotulačním stáním ku žádosti odpůrcově nařízeným dala na poštu žádost za vydání spisů, a soud k tomu svolil; při tom se však předpokládá, že se strany ku nařízenému stání nedostavily (roz. ze dne 9. února 1892 č. 1394, časop. »Ger. Halle« r. 1892 č. 19).

Nový soudní řád obsahuje toliko ustanovení, že spisy stranou soudu odevzdané mají se jí ku žádosti její vrátiti, odpadl-li účel uschování jejich (§ 219 nov. s. ř. 3 odst.).

Exterritorialita. (Právo mimozemí.)

I. Pojem a význam.

Exterritorialita je poměr v mezinárodním právu spočívající, mocí kteréhož určité osoby a věci ze státní moci toho území, v němž se nacházejí, jsou vyňaty a na základě fikce ve svých právních vztazích tak se posuzují, jako by ještě ve své vlasti prodlévaly. Tato fikce nemůže však neomezeně platiti, ježto by to vedlo ku zápletkám a kolísám. Exterritorialita je spíše výjimkou ze všeobecného pravidla, která jako všechny výjimky přísně musí býti vykládána a která zakládá se výhradně v právu mezinárodním.

II. Zásady všeobecné.

1. Osoby práva exterritoriality požívající posuzují se z pravidla dle práva jich vlasti.

2. Žádné právo vnitřní výsosti cizího státu a tudíž ani úkon moci policejní nebo soudcovské nelze proti osobám nebo věcem exterritorialním vykonati.

3. Exterritoriality, již určité osoby požívají, jsou účastny zároveň ony osoby neb věci, které se nalézají v poměru práva státního, rodinného neb majetkového ku osobám exterritorialním, nebo které jsou v jich službách.

4. Proti exterritorialní osobě neb věci nesmí žádná bezprostředná moc vykonána býti.

5. Práva, jež exterritorialita poskytuje, trvají jen potud, pokud důvod exterritoriality trvá. S exterritorialitou není spojeno právo asylu.

6. Osoby exterritorialní podléhají právnímu řádu státu cizího:

- a) ohledně všech právních poměrů ku nemovitostem,
- b) při výkonu práv svých, jež ne mocí svého veřejnoprávního postavení, nýbrž jakožto osoby soukromé vykonávají.

III. Podmět.

Práva exterritoriality požívají:

1. Osoby diplomatické. Sem náležejí vyslanci, konsulové na Východě a na severním pobřeží Afriky (viz čl. Konsulaty a Diplomacie).

2. Suveréni, nikoli však členové panovnických rodin, leč že by to bylo obyčejem, nebo nalézají-li se ve průvodu suveréna. Panovníci jsou tudíž v cizím státě neporušitelnými a vykonávají vládu nad svým státem ve všech směrech, však jen potud, pokud se tím neruší suverenita státu cizího. Dopustí-li se suverén státu cizího ve státě, v němž se nalézá, porušení právního řádu, nemá sice dle zásady exterritoriality proti němu místa řízení trestní, leč napadený stát má právo vzepřít se tomuto porušení práva, a bylo-li porušení dokonáno, jest oprávněn zmocniti se osoby rušitelovy a ji ku dostiučinění přidržeti. Právo exterritoriality vztahuje se i na

družinu suverénovu a na věci jeho, jež v držení svém má, a jež k osobní potřebě jeho slouží. Exterritorialita vztahuje se i na vladaře a spoluvladaře (panujících domů). Sporno, zda-li i následníci trůnu exterritoriality požívají, jmenovitě v těch případech, kde suveréna nezastupují; rovněž je sporno, zda-li i presidenti republik exterritoriality účastni jsou. Právo exterritoriality zaniká opuštěním cizího státu, vzdáním se nebo sesazením.

3. Sbory vojenské cizích států požívají exterritoriality předpokládaje, že se svolením cizího státu na jeho území vstoupily, neb jím se ubírají, nebo že to předem cizímu státu ohlášeno bylo, a že tento proti průchodu vojska námitek nečiní nebo průchod nezakáže.

4. Lodi v cizím území státním. O lodích námořních platí totéž co o vojsku, s tím omezením, že lodi podrobeny jsou policejním řádům přístavním. Lodi, na nichž se cizí mocnáři neb jich zástupcové nacházejí, požívají, pokud ku jich dopravě výhradně jsou určeny, práva exterritoriality.

IV. Právo rakouské.

1. Právo občanské. Tu platí zásada, že pro osoby exterritorialní platí právo soukromé státu, v němž se zdržují. — § 38 o. o. z. ustanovuje, že osoby tyto požívají výhod právem mezinárodním a smlouvami jim zabezpečených. Podlehají tedy osoby exterritorialní ve příčině práv soukromých, jichž v cizím státu nabývají, právnímu řádu tohoto státu, tak zejména pokud jde o věcná práva ku nemovitostem, dále pokud jde o obligační poměry v cizím státě založené, s tou však výhradou, že osobní jich způsobilost ku právům posuzovati dlužno dle zákona jich státu (§ 34 o. o. z.).

2. Řízení soudní sporné. Osoby exterritorialní jsou podrobeny pravomoci zahraniční v záležitostech, ve kterýchž, i kdyby zde se nenalezaly, pomoci soudů cizího státu dovolávati by se musely. Nicméně přísluší však osobám těmto právo ve všech záležitostech pravomoci zdejších soudů se podrobiti. Dle vyhl. pat. k jur. normě přísluší úřadu nejvyššího dvorního maršálka právo vykonávati pravomoc nad osobami exterritorialními. Rakouští úředníci v cizině sloužící, podlehají pravomoci, jíž se byli za svého zdejšího pobytu podrobili. Nelze-li to vyšetřiti, předpokládá se, že měli bydliště ve Vídni. (§ 27 jur. nor.) Totéž platí o poddaných rakouských, jež od cizích vlád pověřeni jsou (§ 28 jur. nor.).

Ohledně nemovitostí podrobeny jsou osoby exterritorialní pravomoci řádných soudů. § 52 jur. nor. ustanovuje výslovně, že žaloby, jež se týkají věcného práva ku nemovitostem, bez ohledu na osobu držitelovu i tehda, když by tento úřadu nejvyššího dvorního maršálka podroben byl, jen u soudu reálního podati lze.

3. Řízení soudní nesporné: Jest nepopíratelné, že § 22 pat. ze dne 9. srpna 1854, jenž nemovitosti zemřelého cizince ku projednání zdejšímu soudu pozůstalostnímu prikazuje, i ohledně exterritorialních osob platiti musí. Jest však otázka, zdaž i ostatní ustanovení cit. pat., pokud o pojištění tuzemských věřitelů, dědiců, odkazovníků a o ochraně cizinců ve zdejším státě se zdržujících předpisy stanoví, i na movitou pozůstalost exterritorialních osob vztahovati dlužno. K této otázce dlužno přisvědčiti, ježto §§ 137, 138, 139 cit. pat. jen provisorní opatření nařizují a k tomu poukazují, že rakouští soudové se s cizími úřady dorozuměti mají. Každý stát je totiž povinen práva svých příslušníků chrániti, a nelze připustiti, aby tato ochrana omezována byla.

4. Právo trestní (viz § 61 tr. ř. a čl. Diplomacie).

5. Právo správní. V tomto směru není z pravidla rozdílu mezi cizinci a osobami exterritorialními. Platí tedy pro ně, pokud v tuzemsku živnost provozují, všechny předpisy, jež ohledně cizinců platí. Totéž platí, když tyto osoby jiné podniky zde provozují, jež sice nespádají pod ustanovení řádu živnostenského, při nichž však zvláštního povolení úřadu administrativního se vyhledává a při nichž průkaz zvláštní kvalifikace podati dlužno. Však i zde platí pro exterritorialní osoby jisté výhody; tak jsou na př. kanceláře, bydliště osob exterritorialních osvobozeny od vojenského ubytování (§ 10 zák. ze dne 11. června 1879 č. 93 ř. z.). Rovněž nesmí osoba exterritorialní býti donucena, aby uposlechla obeslání úřadu administrativního, ježto by to odporovalo zásadám práva mezinárodního.

V. Daně. Jest nepochybné, že exterritorialní osoby, pokud se týče jich nemovitostí, daní pozemkovou a domovní stíženy býti mohou. Dále se uznává, že osoby tyto, jež podnik živnostenský ve zdejším státě provozují, dani z výdělku a z příjmů podlehají. Jinak jsou ovšem od každé jiné daně z výdělku a z příjmu osvobozeny, vyjímaje požitky z pojištění a od ústavů na život pojišťujících plynoucích, poněvadž dle patentu o dani z příjmů z takovýchto příjmů daň i od osob v cizině žijících žádána býti může. Výnos min. fin. ze dne 13. listopadu 1851 č. 26674 ustanovuje, že cizinec, který v cizině má řádné bydliště, ohledně příjmu z kapitálu na domě částečně od daně osvobozeném pojištěného, dani z příjmu nepodlehá. Výnos tento platí nepochybně i ohledně osob exterritorialních (o výhodách celních, viz čl. Diplomacie).

VI. Poplatky. Vyslanci cizích mocí požívají ohledně listin a spisů jimi samými neb jich plnomocníky zřízených, pokud se nevztahují na nemovitosti v rakouských korunních zemích ležící nebo na pohledávky na těchto váznoucích, úplného osvobození od poplatků (p. s. 75 lit. e popl. z.). Z věcí pozůstalostních jest jen statek nemovitý podroben poplatku. Movitosti pozůstalostní vyslanců na dvoře pověřených, jich vyslaneckých úředníků a služebníků jsou bez výjimky poplatku prosty, pokud osoby tyto nejsou rakouskými poddanými (§ 2 lit. b nař. min. fin. ze dne 8. dubna 1854 č. 84 ř. z.).

Faktura.

I. Pojem a druhy.

Faktura znamená v doslovném překladu účet. V obchodě třeba rozeznávati účty t. zv. noty, jež vydává obchodník (maloobchodník) svým kupcům jako konsumentům, a pak účty (při velkoobchodě), které obchodník vydává obchodníkům. Tyto poslední slovou nyní vůbec fakturami, ač přísně vzato patří význam tento jen účtům vydávaným v obchodě komisionářském, kdež rozeznávati dlužno faktury koupí a prodejů, dle toho znějí-li na zboží, jež má býti komisionářem na cizí účet koupeno nebo prodáno. Ve fakturách těchto vyznačen jest vždy udělený příkaz (»na váš řád a účet komisionářský koupeno po případě prodáno«). Faktury, jež vydává kupec o zboží, jež byl odvezl z vlastního skladiště, slovou fakturami ve vlastním obchodě. Vyhotoví-li komisionář svému komitentovi účet, jenž nezní na obchod ve skutečnosti uzavřený, nýbrž obsahuje pouze ceny, dle kterých jest možno obchodníku posouditi, je-li koupě nebo prodej na určitém místě cizím a v ustanovený čas vý-